

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן
מבחן בקורס פשעים נגד הפטריארכיה
מועד ב', תשס"ט - פיתרון
27.3.2009
ד"ר צבי טריגר
משך הבחינה: שעתיים וחצי

הפיתרון שלפניכם הוא לצורכי לימוד בלבד. את תשובתכם צריך היה לבסס על כל חומרי הלימוד הרלבנטיים, לרבות חקיקה, פסיקה, ספרות והחומר שנלמד בשיעורים.

שאלה ראשונה (50%, עד שלושה עמודים)

1. נקודות בהצעת החוק אשר היו צריכות לעלות בתשובתכם:

א. הצעת החוק יוצרת פשע ממוגדר – פשע שרק אחד המינים יכול לבצע, ובמקרה הזה רק נשים. היה עליכם לדון במשמעות הדבר, תוך השוואתו לפשעים מגדריים אחרים שנלמדו בקורס – מה הופך עבירה לעבירה שרק אחד המינים יכול לבצע? האיום על הסדר הפטריארכאלי, הנסיון להדיר נשים מהספירה הציבורית, התגובה לנסיון של הנשים לבצע פרקטיקות דתיות "גבריות" ועוד.

ב. הצעת החוק הועלתה ע"י גברים, חתומה ע"י גברים בלבד, מנוסחת בלשון זכר (למרות שרק נשים יכולות לבצע עבירה כאמור בו), הממסד הרבני האמון על ביצוע החוק הוא גברי וניתן אף לומר מבוגר (פטריארכיה כמבוססת על היררכיה של מגדר וגיל, לא רק מגדר) – היה צריך לדון במאפיינים אלו של ההצעה.

ג. דברי ההסבר להצעת החוק – הבטחת שמירת קדושתו של הכותל כהבטחת "כבודו" ודיון בסוגיית הכבוד בסדר הפטריארכאלי (אורית קמיר); המעבר מתרבות בושה, מנהג המקום שלו מצייתים מבלי שיש צורך באכיפה מדינתית, לתרבות אשם – יש להסדיר את מעמדו של הכותל כעת; הפרדת הנשים והפרקטיקות הדתיות שמבצעות מאלו שמבצעים הגברים (הגיניקאון כדוגמא); זהו נסיון של הפטריארכיה להגן על עצמה (לאור התפיסה המרקסיסטית של מושג הכוח – הפעלת כוח מלמעלה למטה, מוחזק בידי הממסד הרבני וכד').

2. נקודות העולות מהכתבה:

- א. היה צריך לדון בהתנהגותן ה"חריגה" חברתית של הנשים והסנקציות שספגו בגינה – הנשים בטליתות וכיפות (סממנים גבריים לפי התרבות הפטריארכאלית); כינויי הגנאי והסנקציה החברתית אותם ספגו ממתפללים אחרים בעת ביצוע פרקטיקות דתיות שיוחדו לגברים; "קול באישה ערווה" – הפגיעה בכבוד המקום והממסד האורתודוכסי, נסיונן של הנשים להישמע (דבריה של הופמן בפסקה השלישית – נשים הן חצי מהעם היהודי, מדברת על כך שהן פמיניסטיות) ולצאת לספירה הציבורית וכו'. ניתן לראות במעשיהן של הנשים נסיון לקחת כוח לידיהן ולהפעילו באמצעים העומדים לרשותן (ראיה פוקויאנית של מושג הכוח).
- ב. דבריה של הופמן בפסקה השנייה – הסדר הפטריארכי מגייס נשים כסוכנות אכיפה לדיכוי נשים אחרות, וראינו דוגמאות רבות לכך בקורס. בפסקה השנייה הופמן מנסה "למזער" את הפגיעה של הקבוצה במנהג המקום ובממסד האורתודוכסי והיה צריך לדון בכך.
- ג. דברי רב הכותל – מתייחס למנהגי המקום כ"נכון", כמצב "טבעי" שאין בלתו. זהו אפיון חזק של הפטריארכיה כמצב טבעי (חברתית וביולוגית כפי שלמדנו מחומרי הקורס) והיה צריך לדון בכך, כמו גם באימיו של הרב לגבי מניעת הישנות של פעולות כאלו (מזכיר את הענישה הקולקטיבית במגילת אסתר, למשל).

שאלה שנייה (50%, עד שלושה עמודים)

1. הפללת זונות:

- א. היה צריך לקיים דיון במעמדן של הזונות בעת העתיקה, במשפט היווני והרומי, תוך התייחסות לחומרי הקריאה שעסקו בזנות, ובסוגיית הניאוף בפרט.
- ב. היה צריך לדון במעמד האישה החוקית "הטובה" מול מעמד הזונה – תפיסה חברתית עליה למדנו לאורך הקורס והיו חומרי קריאה רבים מהם ניתן היה להביא, בשים לב לתפיסה שרואה את הזונה מחד כצורך גברי המשרת את

הסדר הפטריארכאלי ומאידיך כ"אישה האחרת", האשמה בפירוק המשפחה הפטריארכאלית ופוגעת בערכים פטריארכאליים בסיסיים של קניין הגבר וכבודו.

2. הפללת הסרורים:

- א. מעמדו של הסרסור ברומי העתיקה – מעמד נחות חברתית, כינוי גנאי. האם מעמדו כיום זהה?
- ב. הסרסור הוא סוחר בגוף האישה – היה צריך לדון בגוף האישה כסחורה, החפצתה והתעלמות מהסובייקטיביות של האישה, בשים לב לכך שסחורתו של הסרסור היא למעשה מיניות האישה שהוא פוטנציאל גדול מאוד לבושה ולפגיעה בכבוד, גם של גבר ספציפי וגם של הסדר הפטריארכאלי עצמו.

3. הפללת הלקוחות:

- א. מהעת העתיקה ועד היום עונות הזונות על צורך חברתי של גברים – היה צריך לדון בסנקציות המופעלות כנגד לקוחות (בעת העתיקה – האם סבלו מביוש או פחיתות כבוד? בעת המודרנית – האם נענשים על קיום יחסי מין עם זונה? מבחינה חברתית או פלילית? וכו').
- ב. היה צריך לדון בשאלת היחסים בין הלקוח והסרסור, כאשר האישה היא רק מכשיר לקיום יחסים חברתיים בין שני הגברים אך אינה שותפה פעילה ליחסים אלה.

בהצלחה!